3.1. Berzah Âlemi

Berzah sözlükte "iki şey arasındaki engel" manasına gelir. Dinî terim olarak "ölümle başlayıp yeniden diriltilmeye (ba'ᶜs) kadar sürecek olan ara dönem, dünya ile ahiret arasındaki âlem ve kabir hayatı" karşılığında kullanılır.

Ölümle başlayıp yeniden dirilmeye kadar devam edecek olan hayata **kabir hayatı** denir. Kabir hayatı, dünya ile ahiret arasında bir ara dönem olduğu için **berzah hayatı** diye de anılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de "kabir suali, kabir azabı ve kabir nimeti" gibi berzah hayatıyla ilgili konulara işaret edilir, hadislerde ise açıkça yer verilir.

"(Öyle bir) ateş ki onlar sabah akşam ona sunulurlar. Kıyametin kopacağı günde de, 'Firavun ailesini azabın en şiddetlisine sokun.' denilecektir."[30]

"Bunlar, günahları yüzünden suda boğuldular, ardından da ateşe sokuldular ve o zaman Allah'a karşı yardımcılar da bulamadılar."[31]

"Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp salih amel işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar! Allah, gökleri ve yeri yerli yerince yaratmıştır. Böylece herkes kazancına göre karşılık görür. Onlara haksızlık edilmez."[32]

"Çevrenizdeki bedevi Araplardan ve Medine halkından birtakım münafıklar vardır ki münafıklıkta maharet kazanmışlardır. Sen onları bilmezsin, biz biliriz onları. Onlara iki kez azap edeceğiz, sonra da onlar büyük bir azaba itileceklerdir."[33]

"En büyük azaptan önce, onlara mutlaka en yakın azaptan tattıracağız; olur ki (imana) dönerler."[34]

"Şüphesiz zulmedenlere, ondan başka da azap vardır. Fakat çokları bilmezler."[35]

28. Enbiya suresi, 35. ayet.
29. Nisa suresi, 78. ayet.
30. Mümin suresi, 46. ayet.
31. Nuh suresi, 25. ayet.
32. Casiye suresi, 21-22. ayet.
33. Tevbe suresi, 101. ayet.
34. Secde suresi, 21. ayet.
35. Tur suresi, 47. ayet.

Mütevatir hadislerde belirtildiğine göre Resulullah kabirde azap gören bazı kimselerin sesini işitmiş,[36] kabir azabından Allah'a (cc) sığınmış ve ashaba da Allah'a (cc) sığınmalarını söylemiş,[37] cenaze namazını kıldırdığı ölüyü kabir azabından koruması için Allah'a (cc) dua etmiş,[38] ayrıca azap görenlerin sesini hayvanların işittiğini haber vermiştir.[39]

Görsel 6.5: İnsan öldükten sonra dirilinceye kadar berzah âleminde kalır.

Gıybet ve koğuculuk yapmak,[40] ölüye ağıtlar yakarak ağlamak,[41] borçlu olarak ölmek,[42] yalan söylemek, zina etmek, faiz yemek, içki içmek[43] gibi fiillerin kabir azabına sebep teşkil ettiği yine hadislerde bildirilmektedir. Hadislerde kabrin sıkması,[44] kişiye sabah akşam cehennemdeki yerinin gösterilmesi[45] gibi azap şekillerinin bulunduğu da haber verilmiştir.

İnkârcıların kabir azabına çarptırılacağı belirtildiği gibi inananların da kabirlerinde nimetlere ulaşacağı bildirilmiştir.

"Allah yolunda öldürülenlere «ölüler» demeyin. Bilakis onlar diridirler, lakin siz anlayamazsınız."[46]

Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş veya ölmüş olanlara gelince, Allah onlara muhakkak güzel bir rızık verecektir. Şüphe yok ki Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır. Elbette onları hoşnut olacakları bir yere sokacaktır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, halîmdir".[47]

Ayrıca kabir suali ve azabıyla ilgili hadislerin hemen hepsinde sorulara cevap veren müminlerin kabirlerinin genişletilip aydınlatılacağı, cennet bahçelerinden bir bahçe hâline getirileceği ve mümine sabah akşam cennetteki yerinin gösterileceği bildirilmiştir.[48]

N NOT EDELİM

"Allah'ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, bunaklıktan, kabir azabından sana sığınırım. Allah'ım! Nefsime, senden sakınma şuurunu (takvasını) ver ve nefsimi arındır. Onu en iyi arındıracak olan sensin. Onun koruyucusu da onun efendisi de sensin. Allah'ım! Fayda vermeyen ilimden, huşû duymayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul edilmeyen duadan sana sığınırım."

(Müslim, Zikir, 73.)

Netice olarak hem ilgili ayetlerin ve mütevatir olarak nakledilen hadislerin varlığı kabir ahvali ile ilgili bildirilenlerin itikadi açıdan önemini ortaya koymaktadır. Bunların inkârı, itikadi açıdan tehlikelidir.

36. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III,103-104; Müslim, Cennet, 67-69.
37. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 296; Müslim, Cennet, 67.
38. Müslim, Cenaiz, 86.
39. Nesai, Cenaiz, 115.
40. Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 225; Buhari, Cenaiz, 88, Vudû, 57.
41. Buhari, Cenaiz, 33; Müslim, Cenaiz, 16-28.
42. İbn Mace, Sadakat, 12.
43. Buhari, Cenaiz, 92; Tabirü'r-rüyâ, 48.
44. Tirmizi, Cenaiz, 70.
45. Buhari, Cenaiz, 88; Müslim, Cennet, 65-66.
46. Bakara suresi, 154. ayet.
47. Hac Suresi, 58-59. Ayetler.
48. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 3-4; Müslim, Cennet, 65-66; Tirmizi, Cenaiz, 71.